

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

26. mai 2005*

Kohtuasjas C-132/03,

mille esemeks on Consiglio di Stato (Itaalia) 28. jaanuari 2003. aasta otsusega EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. märtsil 2003, menetluses

Ministero della Salute

versus

Coordinamento delle associazioni per la difesa dell'ambiente e dei diritti degli utenti e dei consumatori (Codacons),

Federconsumatori;

menetluses osalesid

Legge delle Cooperative,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Associazione Italiana Industrie Prodotti Alimentari (AIIPA),

Adusbef,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans (ettekandja), kohtunikud C. Gulmann ja R. Schintgen,

kohtujurist: P. Léger,

kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. juuni 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades märkusi, mille esitasid:

- Coordinamento delle associazioni per la difesa dell'ambiente e dei diritti degli utenti e dei consumatori (Codacons), esindajad: *avvocato* C. Rienzi ja *avvocato* F. Acerboni,

- Associazione Italiana Industrie Prodotti Alimentari (AIIPA), esindajad: *avvocato* G. Ferrari ja *avvocato* F. Capelli,

- Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Fiorilli,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: I. Martínez del Peral ja A. Aresu,

olles 3. märtsi 2005 aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 26. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 1139/98, mis käsitleb direktiivis 79/112/EMÜ sätestamata andmete kohustuslikku lisamist teatavate geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toiduainete märgistusele (EÜT L 159, lk 4; ELT eriväljaanne 13/20, lk 287), mida on muudetud komisjoni 10. jaanuari 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 49/2000 (EÜT L 6, lk 13; ELT eriväljaanne 13/24, lk 226; edaspidi „määrus nr 1139/98“), artikli 2 lõike 2 punkti b tõlgendamist.
- 2 Taotlus esitati Coordinamento delle associazioni per la difesa dell’ambiente e dei diritti degli utenti e dei consumatori (Codacons) (keskkonna- ja tarbijakaitseühingute liit, edaspidi „Codacons“) ja Ministero della Salute (Itaalia tervishoiu- ja sotsiaalministeerium) vahelise kohtuvaidluse raames.

- 3 Selle kohtuvaidluse esemeks on Itaalia tervishoiuministri 31. mai 2001. aasta dekreeidi nr 371, millega rakendatakse komisjoni 25. mai 1999. aasta direktiiv 99/50/EÜ, millega muudetakse direktiivi 91/321/EMÜ imiku piimasegude ja jätkupiimasegude kohta (*GURI* nr 241, 16.10.2001, lk 4; edaspidi „dekreet nr 371/2001“). Selles dekreedis on ette nähtud, et juhuslikust saastumisest tulenevat geneetiliselt muundatud organismide (edaspidi „GMO“) olemasolu kogustes, mis ei ületa 1% imiku piimasegude ja jätkupiimasegude koostisosadest, ei pea nende piima- ja jätkupiimasegude märgistusele lisama.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

Ühenduse õigusnormid geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toiduainete märgistuse kohta

- 4 Määrus nr 1139/98 täpsustab, millise teabe lisamine teatavatest geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toidu ja toidu koostisosade märgistusele on kohustuslik.
- 5 Määruse nr 1139/98 neljandas põhjenduses on välja toodud, et mõningate liikmesriikide poolt geneetiliselt muundatud organismidest valmistatud toidu ja toidu koostisosade märgistuse osas võetud meetmete vahelised erinevused võivad takistada nende toitude ja toidu koostisosade vaba liikumist ning seeläbi kahjustada siseturu toimimist, mistõttu tuleb nende toodete osas vastu võtta ühenduse ühised märgistuseeskirjad.

6 Nimetatud määruse viies ja kuues põhjendus sätestavad:

„5) arvestades, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. jaanuari 1997. aasta määruse (EÜ) nr 258/97 uuendoidu ja toidu uuendkoostisosade kohta (EÜT L 43, lk 1) artikliga 8 nähakse ette täiendavad märgistuse erinõuded, et tagada lõpptarbijale nõuetekohane teave; neid täiendavaid märgistuse erinõudeid ei kohaldata toidu või toidu koostisosade suhtes, mida ühenduses märkimisväärse ulatuses kasutati inimtarbimiseks enne määruse (EÜ) nr 258/97 jõustumist ning mida seetõttu ei käsitata uuenditena;

6) arvestades, et konkurentsimoonutuste vältimiseks peavad samadel alustel põhinevad lõpptarbija teavitamiseks ettenähtud märgistuseeskirjad kehtima nii GMOdest koosnevate või neist saadud toidu ja toidu koostisosade suhtes, mis viidi [nõukogu 23. aprilli 1990. aasta] direktiivi 90/220/EMÜ [geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta (EÜT L 117, lk 15)] kohase nõusoleku alusel turule enne määruse (EÜ) nr 258/97 jõustumist, kui ka toidu ja toidu koostisosade suhtes, mis viiakse turule pärast seda”.

7 Vastavalt määruse nr 1139/98 artikli 1 lõikele 1 kohaldatakse seda järgmiste toitude ja toidu koostisosade suhtes, mis on valmistatud:

— komisjoni 3. aprilli 1996. aasta otsuses 96/281/EÜ, mis käsitleb suurendatud herbitsiid glüfosaadi taluvusega geneetiliselt muundatud sojaubade (*Glycine max L.*) turuleviimist vastavalt nõukogu direktiivile 90/220 (EÜT L 107, lk 10), ette nähtud geneetiliselt muundatud sojaost, ja

- komisjoni 23. jaanuari 1997. aasta otsuses 97/98/EÜ, mis käsitleb sellise geneetiliselt muundatud maisi (*Zea mays L.*) turuleviimist, milles on kombineeritud muundamise tagajärjel Bt-endotoksiini geenist tulenevad insektsiidsed omadused ja herbitsiid glufosinaatammooniumi kõrgendatud taluvus, vastavalt nõukogu direktiivile 90/220 (EÜT L 31, lk 69), ette nähtud geneetiliselt muundatud maisist.

- 8 Määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 3 kohaselt seisnevad need märgistuseeskirjad vastavalt olukorrale sisuliselt kas märke „valmistatud geneetiliselt muundatud sojaost” või „valmistatud geneetiliselt muundatud maisist” lisamises.

- 9 Määrus nr 1139/98 näeb nendest märgistuseeskirjadest siiski ette erandi juhul, kui asjaomastest geneetiliselt muundatud organismidest saadud materjali olemasolu on juhuslik, ja eeldusel, et see kogus ei ületa miinimumläve või taluvuse taset.

- 10 Nimetatud määruse neljateistkümnenda põhjenduse kohaselt ei saa sellist toiduainete juhuslikku saastumist välistada. Määruse nr 49/2000 neljas põhjendus toob esile, et juhuslik saastumine võib toimuda näiteks külvi, koristuse, veo, ladustamise või töötlemise ajal.

- 11 Määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkt b sätestab:

„Nimetatud toiduainete suhtes ei kehti täiendavad märgistuse erinõuded, kui:

[...]

- b) artikli 1 lõikes 1 osutatud geneetiliselt muundatud organismidest saadud materjal koos muudest geneetiliselt muundatud organismidest saadud materjaliga, mis on määruse (EÜ) nr 258/97 alusel turule viidud, esineb toidu koostisainetes või ühest koostisainest koosnevas toidus kõige rohkem 1% ulatuses toidu koostisainetest ükshaaval võetuna või ühest koostisainest koosnevast toidust, tingimusel et see materjal esineb seal juhuslikult.

Tuvastamaks et nimetatud materjali esinemine on juhuslik, peavad ettevõtjad suutma esitada pädevaid asutusi rahuldavad tõendid selle kohta, et nad on võtnud vajalikke meetmeid, et vältida eelmises lõikes osutatud geneetiliselt muundatud organismide (või nendest saadud toodete) kasutamist lähteainena.”

- 12 Määruse nr 258/97 artikli 8 lõige 1 näeb ette:

„Ilma, et see piiraks toiduainete märgistust käsitlevate ühenduse õigusaktide nõuete kohaldamist, kohaldatakse toiduainete suhtes täiendavaid märgistuse erinõudeid, et teavitada lõpptarbijat järgmistest asjaoludest:

- a) toidu tunnus või omadus, näiteks:

— koostis,

— toiteväärtus või mõju toitumisele,

— kõnealuse toidu kavandatav kasutus,

mis viitavad sellele, et uuendtoit või toidu koostisosa ei ole samasugune nagu olemasolev toit või toidu koostisosa.

Uuendtoitu või toidu koostisosa ei peeta käesoleva artikli tähenduses samasuguseks, kui olemasolevatel andmetel põhinev teaduslik hindamine näitab, et hinnatud tunnused on tavapärase toidu või toidu koostisosaga võrreldes erinevad, võttes arvesse kõnealuste tunnuste lubatud piirides esinevaid loomulikke erinevusi.

Sel juhul peab märgistus osutama muundatud tunnusele või omadusele ning selle saamiseks kasutatud viisile;

- b) uuendtoidus või toidu koostisosas sisalduv aine, mida samasugune olemasolev toiduaine ei sisalda ja mis võib mõjutada elanikkonna teatavate rühmade tervist;

- c) uuendtoidus või toidu koostisosas sisalduv aine, mida samasugune olemasolev toiduaine ei sisalda ja mis võib põhjustada eetilisi probleeme;

- d) sisalduv geneetiliselt muundatud organism, mida on muundatud direktiivi 90/220/EMÜ I A lisa I osa mittetäielikus loendis esitatud geenitehnoloogiate abil.”
- 13 Määrus nr 1139/98 ja määruse nr 258/97 artikli 8 lõike 1 punkt d tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT 268, lk 1; ELT eriväljaanne 13/32, lk 432).
- 14 18. aprillil 2004 kehtima hakanud määruse artiklites 12–14 on ette nähtud märgistuse erinõuded, mida kohaldatakse toitude suhtes, mis koosnevad GMO-dest või mis on toodetud GMO-dest ja erand nõuetest vabastamise kohta juhul, kui ettenägematu või juhuslik GMO-ga saastumine ei ületa 0,9% miinimumläve.

Toiduainete märgistust puudutavad üldised ühenduse õigusnormid

- 15 Nõukogu 18. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/112/EMÜ toiduainete märgistust, esitlust ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1979, L 33, lk 1) kolmandas ja neljandas põhjenduses on sätestatud:

„käesoleva direktiivi eesmärk on sätestada ühenduse üldist laadi eeskirjad, mida kohaldatakse horisontaalselt kogu turuleviidava toidu suhtes;

erieeskirjad, mida kohaldatakse vertikaalselt ainult teatava konkreetse toidu suhtes, tuleks ette näha kõnealuseid tooteid käsitlevates sätetes". [Siin ja edaspidi on osundatud direktiivi tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

16 Selle direktiivi kuues põhjendus sätestab:

„toidu märgistamise eeskirjade puhul tuleks esmajoones silmas pidada tarbija teavitamise ja kaitsmise vajadust”.

17 Direktiivi 79/112 artiklis 3 on nende andmete ammendav loetelu, mille kandmine toiduainete märgistusele on kohustuslik.

18 Sama direktiivi artikli 4 lõike 2 esimene lõik sätestab:

„Ühenduse sätetes, mida kohaldatakse konkreetsete toitude, mitte toidu suhtes üldiselt, võib märgistamisel ette näha muude andmete esitamist lisaks artiklis 3 loetletud andmetele.”

- 19 Direktiiv 79/112 tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiiviga 2000/13/EÜ (EÜT L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75), mis jõustus 26. mail 2000.

Ühenduse õigusnormid imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete kohta

- 20 Nõukogu 3. mai 1989. aasta direktiivi 89/398/EMÜ eritoiduks ettenähtud toiduaineid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 186, lk 27; ELT eriväljaanne 13/10, lk 9) teine ja kolmas põhjendus sätestavad, et see direktiiv kujutab endast esimest etappi siseriiklike õigusaktide erinevustest tulenevate eritoiduks mõeldud toiduainete vaba liikumise takistuste kõrvaldamisel, ja et käesoleval hetkel on siseriiklike õigusaktide ühtlustamise eesmärk ühise määratluse väljatöötamine, selliste meetmete kindlaksmääramine, mis võimaldavad kaitsta tarbijat kõnealuste toodete laadi käsitlevate pettuste eest, ja kõnealuste toodete märgistust käsitlevate eeskirjade vastuvõtmine.

- 21 Direktiivi 89/398 neljas põhjendus sätestab:

„käesolevas direktiivis käsitletud tooted on toiduained, mille koostis ja valmistamine peavad olema spetsiaalselt ette nähtud nende isikute eritoitumisvajaduste rahuldamiseks, kellele need on peamiselt mõeldud; seetõttu võib erilise toitumislase eesmärgi saavutamiseks osutada vajalikuks kehtestada erandeid toiduainete suhtes kohaldatavatest üld- või erisätetest”.

22 Selle direktiivi artikli 1 lõige 2 näeb ette:

„a. Eritoiduks ettenähtud toiduained on sellised toiduained, mis oma erilise koostise või valmistusviisi tõttu on selgesti eristatavad tavaliseks tarbimiseks mõeldud toiduainetest, on sobilikud kasutamiseks väidetaval toitmiseesmärgil ja mida turustatakse nii, et see omadus on näidatud.

b. Eritoit peab vastama teatavatele erilistele toitumisvajadustele, mis on:

[...]

või

iii) tervetel imikutel või väikelastel.”

23 Vastavalt direktiivi 89/398 artikli 4 lõike 1 esimesele lõigule kehtestatakse eritoiduks ettenähtud, nimetatud direktiivi I lisas esitatud toiduainerühmade suhtes kohaldatavad erisätted eridirektiividega. Nende rühmade hulka kuuluvad punkti 1 rühm „imikute piimasegud”, punkti 2 rühm „piimal põhinev jätkupiimasegu ja muud jätkupiimasegud” ja punkti 3 rühm „imikutoit”.

24 Direktiivi 89/398 artikli 4 lõike 1 teise lõigu punkti f kohaselt võivad niisugused eridirektiivid sisaldada eelkõige selle direktiivi I lisas esinevatesse toiduainerühmadesse kuuluvate toodete märgistust, esitlust ja reklaami käsitlevaid sätteid.

25 Sama direktiivi artikkel 7 sätestab:

„1. [...] direktiivi 79/112[...], viimati muudetud direktiiviga 89/395/EMÜ, kohaldatakse artiklis 1 nimetatud toodete suhtes edaspidi sätestatavate tingimuste alusel.

[...]

3. Selliste toodete märgistus, mille kohta ei ole vastu võetud eridirektiive vastavalt artiklile 4, peab sisaldama ka:

[...]

4. Nende toodete märgistuse erinõuded, mille kohta on välja antud eridirektiiv, kehtestatakse kõnealuse direktiiviga.”

26 Direktiivi 89/398 artikli 4 lõike 1 alusel võeti vastu komisjoni 14. mai 1991. aasta direktiiv 91/321/EMÜ imiku piimasegude ja jätkupiimasegude kohta (EÜT L 175, lk 35; ELT eriväljaanne 13/10, lk 278), muudetud komisjoni 25. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/50/EÜ (EÜT L 139, lk 29; ELT eriväljaanne 13/24, lk 29; edaspidi

„direktiiv 91/321”), ja komisjoni 16. veebruari 1996. aasta direktiiv 96/5/EÜ imikutele ja väikelastele mõeldud teraviljapõhiste töödeldud toitude ja muude imikutoitude kohta (EÜT L 49, lk 17; ELT eriväljaanne 13/15, lk 442), muudetud komisjoni 2. juuni 1998. aasta direktiiviga 98/36/EÜ (EÜT L 167, lk 23; ELT eriväljaanne 13/20, lk 306) ja komisjoni 6. mai 1999. aasta direktiiviga 1999/39/EÜ (EÜT L 124, lk 8; ELT eriväljaanne 13/24, lk 23; edaspidi „direktiiv 96/5”).

- 27 Direktiivi 91/321 artikli 1 lõike 2 punktide a ja b ning direktiivi 96/5 artikli 1 lõike 4 kohaselt on „imikud” alla 12 kuu vanused lapsed ja „väikelapsed” ühe kuni kolme aasta vanused lapsed.
- 28 Direktiivid 91/321 ja 96/5 sätestavad koostise ja märgistuse nõuded vastavalt tervete imikute piimasegudele ning jätkupiimasegudele, ning imikute ja väikelaste teraviljapõhiste töödeldud toitudele ja muudele imikutoitudele.

Siseriiklikud õigusnormid

- 29 Vabariigi presidendi 7. aprilli 1999. aasta dekreeidi nr 128, millega rakendatakse direktiivid 96/5 ja 98/36/EÜ imikutele ja väikelastele mõeldud teraviljapõhiste töödeldud toitude ja muude imikutoitude kohta (*GLURI* nr 109, 12.5.1999, lk 5; edaspidi „dekreet nr 128/1999”), artikli 3 lõige 2 sätestab:

„[...] Kõnealused toiduained [...] ei tohi sisaldada pestitsiidide jääkaineid rohkem kui 0,01 mg/kg ega geneetiliselt muundatud aineid.”

30 Tervishoiuministri 6. aprilli 1994. aasta dekreeedi nr 500, millega rakendatakse komisjoni 14. mai 1991. aasta direktiiv 91/321/EMÜ imiku piimasegude ja jätkupiimasegude kohta ja nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiiv 95/52/EMÜ kolmandatesse riikidesse ekspordimiseks ettenähtud imiku piimasegude ja jätkupiimasegude kohta (*GURI* nr 189, 13.8.1994, lk 3; edaspidi „dekreet nr 500/1994“) artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Imiku piimasegud peavad olema valmistatud [dekreeedi nr 128/1999] lisades kindlaksmääratud proteiinide baasil ja seal sisalduvate nõuete kohaselt, aga samuti teiste toiduainete baasil, mille kohandamist imikute sünnijärgseks eritoiduks peavad kinnitama üldiselt tunnustatud teaduslikud andmed.”

31 Dekreediga nr 371/2001 lisati dekreeedi nr 500/1994 artikli 4 lõikesse 1 järgmine lause:

„Igal juhul on GMO-dest saadud toodete kasutamine keelatud, kui määrusega (EÜ) nr 49/2000 ette nähtud erandist ei tulene teisiti.”

Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimus

32 Tribunale amministrativo regionale del Lazio tühistas 14. mai 2002. aasta otsusega dekreeedi nr 371/2001 osas, millest tulenes, et juhuslikust saastumisest tekkinud GMO olemasolu, mis ei ületa imikute piimasegudes ja jätkupiimasegudes 1% koostisosadest, ei pea nende piimasegude ja jätkupiimasegude märgistusele lisama.

- 33 Selles otsuses leiti eelkõige, et dekreedis nr 371/2001 ette nähtud erand märgistamise kohustusest on vastuolus dekreeidi nr 128/1999 artikli 3 lõikega 2 ja et see erand ei tulene ka määrusest nr 49/2000, kuna viimane ei ole kohaldatav imikute ja väikelaste toidu suhtes.
- 34 Kohtu hinnangul kehtestati direktiiviga 91/321 erinormistik eelkõige imikute ja väikelaste toidu märgistuse suhtes. Need normid teevad erandi direktiiviga 79/112 ette nähtud ühenduse üldistest toiduainete märgistust puudutavatest õigusnormidest selles mõttes, et nendega kehtestatakse tarbija täieliku ja korrektse teavitamise üldpõhimõttest karmimad nõuded.
- 35 Selline ühenduse õigusnormide tõlgendus tuleneb mitte üksnes nende süsteemsest loogikast, vaid samuti ettevaatuspõhimõttest — ühenduse õiguse üldpõhimõttest, mis nõuab parimat võimalikku teavet.
- 36 Seevastu jäeti selles otsuses hagi ülejäänud osas rahuldamata. Seega leidis kohus, et dekreet nr 371/2001 on seaduslik osas, millega on lubatud GMO-st pärineva materjali olemasolu imikute piimasegudes ja jätkupiimasegudes koguses, mis ei ületa 1% koostisainetest.
- 37 Ministero della Salute esitas 25. juunil 2002 selle otsuse peale Consiglio di Stato'le apellatsioonkaebuse ja taotles selle otsuse tühistamist osas, millega tühistati dekreet nr 371/2001.

- 38 Ministero della Salute väitis oma apellatsioonkaebuse toetuseks eelkõige, et ükski imikutele ja väikelastele mõeldud toiduaineid käsitlev eridirektiiv ei sisalda norme sellistes toiduainetes GMO-st saadud materjali juhusliku olemasolu märgistusele lisamise kohta.
- 39 Ministero della Salute arvates johtub sellest, et ainsad kohaldatavad sätted on need, mis on ette nähtud määrusega nr 1139/98, kuna neid sätteid, sealhulgas määrusega nr 49/2000 kehtestatud taluvuse taset puudutavaid sätteid, kohaldatakse kõikide toiduainete suhtes ja seega ka imikutele või väikelastele mõeldud toiduainete suhtes.
- 40 Associazione Italiana Industrie Prodotti Alimentari (AIIPA) (Itaalia toiduainetööstuse ühing) astus Ministero della Salute toetuseks apellatsioonimenetlusse.
- 41 Codacons, keda toetasid apellatsioonimenetlusse astujad Adusbef ja Federconsumatori, palus jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.
- 42 Leides, et põhikohtuasja vaidluse lahendamiseks on vaja tõlgendada määrust nr 1139/98, otsustas Consiglio di Stato sellistel asjaoludel menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse [...] nr 1139/98 [...] artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb kohaldada ka imikutele ja kuni kolmeaastastele lastele mõeldud toiduainete suhtes; eelkõige, kas nende toodete juhuslik saastumine GMO-dest pärineva materjaliga, mille kogus ei ületa 1% koostisainetest, tuleb märgistusele lisada või mitte?“

Eelotsuse küsimus

- 43 Eelotsuse küsimuse esitanud kohus küsib sisuliselt, kas määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et ettenähtud vabastus sama määruse artikli 2 lõigetega 1 ja 3 sätestatud kohustusest lisada toiduainete märgistusele GMO-st saadud materjali olemasolu juhul, kui olemasolu tuleneb juhuslikust saastumisest ja ei ületa 1% ülempiiri, kohaldub ka imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes.
- 44 Esiteks tuleb meelde tuletada, et põhimõtteliselt on Euroopa Kohtule esitatavate eelotsuse küsimuste ulatuse piiritlemine ainult eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses.
- 45 Sellest johtub, et Euroopa Kohus ei pea uurima küsimust määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b seaduslikkusest, mille Codacons on tõstatanud teise võimalusena juhuks, kui Euroopa Kohus jõuab järeldusele, et seda sätet kohaldatakse ka imikutele ja väikelastele mõeldud toiduainete suhtes, kuna see ületab ilmselgelt eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud eelotsuse küsimuse ulatuse.
- 46 Selleks et eelotsuse küsimusele vastata, tuleb määruse nr 1139/98 asjaomaseid sätteid vaadelda toiduainete märgistust puudutavate ühenduse õigusnormide kogumi raamistikus.

- 47 Määruse nr 1139/98 preambuli teises volituses on viidatud direktiivi 79/112 artikli 4 lõikele 2, mille kohaselt ühenduse sätetes, mida kohaldatakse konkreetsete toitude, mitte toidu suhtes üldiselt, võib märgistamisel ette näha muude andmete esitamist lisaks selle direktiivi artiklis 3 loetletud andmetele.
- 48 Määrus nr 1139/98 sisaldab seega sätteid märgistamise kohta, mis vastavalt direktiivi 79/112 neljandale põhjendusele on „erieeskirjad, mida kohaldatakse vertikaalselt ainult teatava konkreetse toidu suhtes”.
- 49 Tegelikult kohaldataksegi määrust nr 1139/98 üksnes teatavate toiduainete suhtes, see tähendab toiduainete suhtes, mis on kas tervenisti või osaliselt valmistatud nimetatud määruse artikli 1 lõikes 1 määratletud teatavatest geneetiliselt muundatud sojaubadest või teatavat tüüpi maisist.
- 50 Mis puudutab ühenduse õigusnorme eritoiduks, täpsemalt imikute ja väikelaste toiduks mõeldud toiduainete kohta, siis direktiivi 89/398 artiklist 4 tuleneb, et komisjon kehtestab eridirektiivid, mis sisaldavad eelkõige teatavate toodete, nagu imikute piimasegud, piimal põhinevad jätkupiimasegud ja muud jätkupiimasegud ning imikutoidud märgistust, esitlust ja reklaami käsitlevaid sätteid.
- 51 Nii on vastu võetud direktiivid 91/321 ja 96/5, mis sätestavad koostise ja märgistuse eeskirjad vastavalt tervete imikute piimasegudele ning jätkupiimasegudele, ning imikute ja väikelaste teraviljapõhistele töödeldud toitudele ja muudele imikutoitudele.

- 52 Seega tõusetub küsimus, kas määruse nr 1139/98 märgistuse erinõuded kohalduvad ka käesoleva kohtuotsuse punktides 50 ja 51 meenutatud ühenduse õigusnormidega ette nähtud imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes.
- 53 Direktiivi 89/398 artikli 7 lõigete 1 ja 4 tõlgendamisel koos sama direktiivi neljanda põhjendusega tuleneb, et sellised märgistuse sätted, nagu on ette nähtud määrusega nr 1139/98, on põhimõtteliselt kohaldatavad selle direktiiviga hõlmatud eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes, see tähendab selliste toiduainete suhtes, mis vastavad teatava kategooria isikutega seotud erilisele toitumiseesmärgile, välja arvatud juhul, kui kõnealuse erilise toitumiseesmärgi saavutamise tagamiseks on vaja ette näha erand neist sätetest (vt selle kohta 16. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-101/98: UDL, EKL 1999, lk I-8841, punktid 15 ja 18).
- 54 Direktiivid 91/321 ja 96/5 ei sisalda GMO-st pärineva materjali olemasolu suhtes märgistuse erinõudeid, mis kalduksid kõrvale määrusega nr 1139/98 ette nähtud nõuetest. Käesoleva ajani ei ole imikute ja väikelastega seotud erilise toitumiseesmärgi saavutamiseks selliseid nõudeid vajalikeks peetud.
- 55 Kuna määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b sõnastusest, kontekstist või eesmärgist ei tulene vastupidist, tuleb seda sätet järelikult tõlgendada selliselt, et selles sisalduv vabastus märgistuse erinõuetest kohaldub ka direktiivis 89/398 ette nähtud imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes.

- 56 Seda tõlgendust ei saa ettevaatuspõhimõttest lähtuvalt kahtluse alla seada.
- 57 Määruse nr 1139/98 neljanda ja kuuenda põhjenduse kohaselt taotleb see määrus kahte eesmärki: esiteks kõrvaldada geneetiliselt muundatud sojat ja maisi sisaldavate toodete vaba liikumise potentsiaalsed takistused ja teiseks teavitada lõpptarbijat (vt selle kohta 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-316/01: Glawischnig, EKL 2003, lk I-5995, punktid 30 ja 31).
- 58 Määruse nr 1139/98 eesmärk on nõuda, et lisataks täiendavat teavet sellele, mille lisamine teatavate toiduainete märgistusele on juba kohustuslik vastavalt direktiivile 79/112, mida omakorda ei mõisteta keskkonda kaitsva meetmena (vt eespool viidatud kohtuotsus Glawischnig, punkt 33).
- 59 Määruse nr 1139/98 viies ja kuues põhjendus märgivad muu hulgas, et määrusega ette nähtud märgistuse täiendavad erinõuded rajanevad samadel põhimõtetel, mis on aluseks määruse nr 258/97 artiklis 8 sätestatule, ja nende eesmärk on lõpptarbija teavitamine.
- 60 Lisaks sellele tuleneb neist samadest põhjendustest, et nimetatud nõudeid kohaldatakse nii GMO-dest koosnevate või neist saadud toidu ja toidu koostisosade suhtes, mis viidi direktiivi 90/220 kohase nõusoleku alusel turule enne määruse nr 258/97 jõustumist, kui ka toidu ja toidu koostisosade suhtes, mis viiakse turule pärast nimetatud määruse jõustumist.

- 61 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldab ettevaatuspõhimõte, et esinevad kahtlused ohtude olemasolu või ulatuse osas inimeste tervisele (vt selle kohta 9. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-236/01: Monsanto Agricoltura Italia jt, EKL 2003, lk I-8105, punkt 111, ja viidatud kohtupraktika).
- 62 Määruse nr 258/97 kaheksas põhjendus sätestab, et määrusega märgistuse suhtes ette nähtud lisanõuete eesmärk on tagada tarbijale asjaomaste toiduainete osas vajaliku teabe kättesaadavus. Veel on lisatud, et need toiduained peavad olema inimeste tervisele ohutud ja et selline kindlus tagatakse direktiivis 90/220 sisalduva loaandmismenetluse ja/või selles määruses ettenähtud spetsiifilise hindamismenetluse abil.
- 63 Tegelikult võib määrusega nr 1139/98 ette nähtud geneetiliselt muundatud organisme turule viia üksnes siis, kui neile on eelnevalt antud luba ohutushindamise järel, mille eesmärk on tagada, arvestades sellise hindamise järeldusi, et need organismid ei kujuta endast ohtu tarbijale. Vajadusel lähtutakse sellises otsustusprotsessis ettevaatuspõhimõttest (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Monsanto Agricoltura Italia jt, punkt 133).
- 64 Eeltoodut silmas pidades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1139/98 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et sättes ette nähtud vabastus sama määruse artikli 2 lõigetega 1 ja 3 sätestatud kohustusest lisada toiduainete märgistusele GMO-st saadud materjali olemasolu, juhul kui olemasolu tuleneb juhuslikust saastumisest ja ei ületa 1% ülempiiri, kohaldub ka imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes.

Kohtukulud

65 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a põhikohtuasja poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 26. mai 1998. aasta määruse (EÜ) nr 1139/98, mis käsitleb direktiivis 79/112/EMÜ sätestamata andmete kohustuslikku lisamist teatavate geneetiliselt muundatud organismidest toodetud toiduainete märgistusele, muudetud komisjoni 10. jaanuari 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 49/2000, artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada selliselt, et sättes ette nähtud vabastus sama määruse artikli 2 lõigetega 1 ja 3 sätestatud kohustusest lisada toiduainete märgistusele GMO-st saadud materjali olemasolu, juhul kui olemasolu tuleneb juhuslikust saastumisest ja ei ületa 1% ülempiiri, kohaldub ka imikute ja väikelaste eritoiduks mõeldud toiduainete suhtes.

Allkirjad